

Hälften har inte tillräckliga hjälpmedel

Hörapparatutprovningen slår rekord, men samtidigt har hälften av alla hörselskadade inte de tekniska hjälpmedel de behöver. Landstingen snålar med övriga hjälpmedel trots att de för många kan vara skillnaden mellan isolering och delaktighet. Det framgår av HRF:s årsrapport för 2007, ”äh, det var inget viktigt...”.

TEXT: TOVE LILIEQUIST

TEMAT FÖR årsrapporten är människors behov av kommunikation och delaktighet och titeln syftar på en fras som många hörselskadade får möta när kommunikationen inte fungerar som den ska.

Hörselekniska hjälpmedel skapar större möjligheter till samtal på lika villkor. Men en ny undersökning som HRF gjort i samarbete med utredningsinstitutet Handu visar att 46 procent av landets hörselskadade i åldern 20-75 år inte har alla hjälpmedel de skulle behöva. I undersökningen deltog cirka 600 hörselskadade i olika åldrar som är

medlemmar i HRF och Unga Hörselskadade.

Hörapparat räcker inte

Enligt HRF har det ekonomiska orsaker, landstingen har ett lagstadgat ansvar att erbjuda hjälpmedel men många väljer att snäva in det till att bara gälla hörapparater.

– Det har blivit ett väldigt fokus på hörapparater där det finns en positiv teknisk utveckling, men samtidigt underskattar man behovet av andra tekniska lösningar. I bullriga miljöer behövs det komplement till hörapparaten, säger Hans Ericson, general-

sekreterare för HRF.

Tillgången till tekniska hjälpmedel som till exempel telefonförstärkning och varseblivningssystem varierar väldigt mycket i de olika landstingen, vilket ger en orättvis situation över landet.

Bristande information

Landstingen är också dåliga på att informera om vart man kan vända sig för att få tag på hjälpmedel.

Enligt årsrapporten känner 70 procent av de hörselskadade inte till något annat informationsställe än hörselvården. Dessutom anser drygt 40 procent av de hörselskadade i yrkesverksam ålder anser att de inte har fått tillräcklig information om hörseltekniska lösningar för arbetet.

Samtidigt har hörapparatutprovningen skjutit i höjden. Förra året fick över 70 000 personer hörapparat, vilket är ett rekordhögt antal. HRF ser flera anledningar till ökningen. Delvis beror den på att landstingen har fått större press på sig att korta köerna.

Vissa landsting har fått så kallade ”kökortpengar” vilket leder till en tillfällig förbättring av situationen. Den tekniska utvecklingen har också lett till att fler per-

soner med lättare hörselnedsättning har nytta av en hörapparat.

HRF har även märkt av en attitydförändring till hörselskadade, fler tar tag i sina kommunikationsproblem och är inte rädda för att bära hörapparat.

Problemet med olika avgifter och kostnadstak kvarstår dock sedan tidigare år. I 14 av 21 landsting måste hörselskadade betala avgifter för utprovning och i åtta landsting måste brukaren själv skjuta till den del av priset som överskrider kostnadstaket.

Vill avskaffa taken

HRF kräver att landstingen avskaffar kostnadstaken och att alla avgifter som betalas vid hörapparatutprovning ska ingå i högkostnadsskyddet.

Det stämmer överens med resultatet av Hjälpmedelsutredningen som genomfördes 2004. HRF:s förbundsordförande Jan-Peter Strömngren beklagar att utredningen hittills inte har gett något resultat. Men han hoppas att regeringens förslag om ett försök med hjälpmedelspeng ska kunna ge idéer till en bättre situation för hörselskadade:

– Det har varit förlamande att inget har hänt efter Hjälpmedelsutredningen, men det

är bra det nu har tagits ett initiativ för större valfrihet när det gäller hjälpmedel. Det får inte bli ett sätt att permanenta kostnadstaken utan brukaren måste få frihet att välja sina egna hörselhjälpmedel efter behov och med ett högkostnadsskydd.

Jan-Peter Strömngren ser det som ett möjligt sätt att öka tillgången till tekniska hjälpmedel förutom hörapparat genom att man även kan välja produkter som finns utanför hörselvårdens sortiment. Men det får inte hota hörselvårdens ställning.

– Hörselvården är själva fundamentet för en fungerande rehabilitering och ett bra liv, den får inte försvinna.

Få gård anpassat

HRF:s statistik visar också på stora brister i hörselskadade elevers skolsituation. 84 procent av de hörselskadade och döva eleverna går integrerat med hörande, vilket kan innebära stora klasser, dålig ljud-

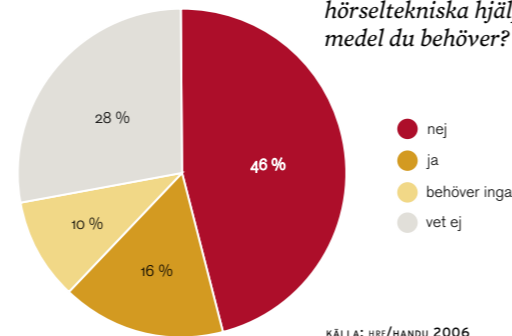
miljö samt bristande teknik och pedagogik. Endast en av tre elever med stora behov, det vill säga döva barn eller barn med cochleaimplantat eller hörapparat, går i en anpassad miljö. Det här avspeglar sig i deras skolresultat. Bland hörselskadade elever som gått integrerat har 19 procent icke godkänt i

kärnämna när de söker in på gymnasiet, i jämförelse med 10,5 procent av de hörande eleverna. Endast 10-15 procent av de hörselskadade eleverna söker vidare till högskolan, jämfört med rikssnittet som ligger på 45 procent. För att förbättra utbildningssituationen för hörselskadade vill HRF se en ny skolorganisation för hörselskadade och döva med en nationell samordnare och nio regionala resurscentra.

Förslaget har redan fått resultat i form av utredningar från myndighetshåll.

– Vi har fått våra politiker att få upp ögonen för en grupp som de aldrig tidigare har fått någon information om, säger Jan-Peter Strömngren. ●

Har du alla de hörseltekniska hjälpmedel du behöver?

KÄLLA: HRF/HANDU 2006

FAKTA

Hörselskadade i siffror

- Cirka 14,3 procent av befolkningen (16-84 år) har nedsatt hörsel (SCB 2005). Det motsvarar 1 016 644 personer. Räknar man på 0-110 år rör det sig om över 1 150 000 personer.
- Andelen hörselskadade ökar snabbt. Enligt HRF:s rapport innebär den nuvarande ökningstakten att cirka 1,6 miljoner människor kommer att ha nedsatt hörsel år 2012.
- Över 640 000 eller 63 procent av de hörselskadade är i yrkesverksam ålder (16-64 år). Den andelen har ökat med 12 procent de senaste tio åren.
- Fler män än kvinnor har nedsatt hörsel, 16,2 procent respektive 12,4 procent. Men hörselskadorna ökar mest bland kvinnor, ett skäl kan vara dålig ljudmiljö på kvinnodominerade arbetsplatser som förskola och skola.
- Antalet döva och hörselskadade barn är minst 10 376 (HRF 2007). Hur många det egentligen finns är svårt att säga eftersom det saknas heltäckande statistik.

FAKTA

HRF:s krav i årsrapporten

- Hörseltekniska hjälpmedel till alla som behöver. Öka utprovningarna av hörseltekniska hjälpmedel och utvidga landstingens sortiment så att fler får tekniska helhetslösningar som underlättar arbete, studier med mera. Låt alla hörselskadade prova olika hörselhjälpmedel.
- Högkostnadsskydd på alla hörselhjälpmedel. Avskaffa de olagliga och orättvisa kostnadstaken på hörapparater, som gör att de som har störst behov måste betala mest. Alla avgifter i samband med utprovning av hjälpmedel bör i stället omfattas av högkostnadsskyddet.
- Ny skolorganisation för hörselskadade och döva barn. Skapa en ny nationell skolorganisation för hörselskadade och döva, så att alla barn som hör dåligt får teckenspråk, hörseltekniska anpassningar och hörselutbildade lärare i en miljö med små klasser och full delaktighet.

Klapp, klapp

NU HAR DET HÄNT IGEN. Min sambo blev klappad på axeln och kvinnan sade beundrande: Tänk, vad du är stark! Hon syftade på att han är tillsammans med mig. För det måste vara enormt påfrestande att vara normalhörande och vara tillsammans med någon som inte hör. Va? Att han orkar! Inte nog med det. Han lämnade ett spännande jobb i filmstjärneglittrande Los Angeles för att kunna vara med mig. Nu jobbar han som snickare och slår sig halvt fördärvad en eller två gånger i veckan. Det är sönderbankade tummar, brutna fingrar, ryggskott, spik i foten och läskiga, gigantiska blåmärken på kroppen.

– Yeah, jag höll på att trilla nedför taket idag och klamrade mig fast i byggnadsställningen.

Kvinnan spärrar upp ögonen. Sedan tittar hon giftigt på mig, för det är ju mitt fel att han är här.

Hur kan man bli kär i någon som inte hör? Borde man inte hålla sig borta eftersom kärleken kan vara krånglig redan som den är? Dessutom plågas han varje torsdag kväll då han lär sig svenska. De är bara fyra stycken i klassen och de andra kommer från Ryssland. De pratar bara ryska med varandra, med läraren och med min sambo. Han har i alla fall lärt sig att säga ”Rysk vodka är mycket gott.”

Kvinnan tittar på mig och nickar förnuftigt: Du har tur du, som hittat en sådan bra pojkvän! De dyker upp ibland, de som klappar sambon på axeln och ser på honom som om han borde få medalj för att han kan vara ihop med någon som inte hör. Det är faktiskt 2007 och man borde inte behöva försvara sin kärlek. Ändå gör man det. Ändå sticker det till djupt inne i stoltheten varje gång det händer och man försöker intala sig att somliga helt enkelt bara ser till olikheten, till det som är anorlunda och avvikande, istället för att se till likheterna.

Min sambo är inget hjälplöst offer, det är inte synd om honom och framför allt: han är inte mina öron!

Det råkar bara vara så att en av oss hör och den andra inte hör. Kärleken struntar nämligen i sådana petitesseer. När den slår till åker ’lika barn leka bäst’, språkbarriärer och eventuella tveksamheter all världens väg. Vi har fortfarande inte sett till dem efter fem år. Med risk för att låta lika trist och snusförnuftig som Dr Phil; Man kan välja, liksom med så mycket annat här i livet, om man vill se problem, rödrandiga hjärtan eller möjligheter i kärleken.

Nu för tiden dyker det upp allt färre axelklappare vid horisonten. Antingen har de gått vilse eller ännu bättre; de har stuckit hål på sin fördomsböld och insett att visst tusan finns det viktigare saker att bry sig om!

Katrin Svensson

har flyttat runt i världen och pluggat i Tyskland, Kanada och USA. Just nu håller hon på att ge ut en barnbok om en hörselskadad flicka och skriver redan på uppföljaren.

